

керівними принципами щодо зовнішньої політики, безпеки і оборони. Відповідно до них Україна веде стабільне і взаємовигідне співробітництво з НАТО. У зв'язку із анексією Росією Автономної Республіки Крим у 2014 р. співробітництво по ряду питань було активізовано. Від початку повномасштабного вторгнення РФ у 2022 р. НАТО та держави-члени цієї організації активно підтримують Україну в її прагненні до відновлення миру, територіальної цілісності та політичної незалежності.

Отже, безпекова політика України за участі міжнародних організацій спрямована на забезпечення миру і стабільних дружніх взаємовідносин між державами-учасницями, вирішення конфліктів мирним шляхом та ґрунтується на дипломатії й повазі до міжнародних правил. Наша держава підтримує партнерські відносини спрямовані на збереження миру та зміцнення міжнародної безпеки відповідно до принципів Статуту ООН.

1. Consequences of the Russian Federation's aggression against Ukraine. <https://pace.coe.int/en/files/29855/html> (дата звернення 21.02.2023).

2. Council of Europe leaders make joint statement on the exclusion of the Russian Federation <https://pace.coe.int/en/news/8639> (дата звернення 21.02.2023)

3. Рада міністрів ОБСЄ вперше збереться без представника Росії – Кулеба. 28 листопада 2022. <https://www.radiosvoboda.org/a/news-rada-ministriv-obse-rosiya/32152056.html> (дата звернення 21.02.2022).

4. BBC News «Росію неможливо вигнати з ОБСЄ, але ми її ізолюємо» - посол США <https://www.bbc.com/ukrainian/features-63044469> (дата звернення 21.02.2023).

5. Участь України в операціях ООН з підтримання миру <https://ukraineun.org/ukraine-and-un/peacekeeping-activities/> (дата звернення 21.02.2023).

УДК 342.734

DOI: 10.31733/17-03-2023-177-179

Ігор НАЛИВАЙКО

викладач кафедри

загальноправих дисциплін

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ,

ОСОБЛИВОСТІ РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

Соціальні послуги, які надаються в державі, мають відповідати тим соціальним правам, які надаються. Обидва процеси ґрунтуються на нормативності права.

Нормативність, яка вважається ознакою права, у традиційному розумінні характеризується вираженням формально визначених норм, які відображені у формі статей нормативно-правових актів (Конституції України, законів та підзаконних актів), норми та правові акти) [1]. Спочатку виходить, що «формальність» і «закріплене в законі» мають бути законними, належними, системними тощо.

Науковці описують «нормативність» як рефлексивне поєднання універсального обов'язку та універсальної значущості, які прищеплені елементу приналежності цінністю, яка в нього включена (або інше середовище). Це призводить до того, що елемент приналежності має нормативний компонент (або компонент) [2]. Дослідники також дійшли висновку, що правова нормативність є формою соціальної нормативності і, як наслідок, має якісні відмінності. Відмінності в якійсній нормативності права мають суттєве значення для загального поняття, що дозволить чітко охарактеризувати те чи інше явище як правове, виходячи зі специфіки права як суспільного явища [2, с. 36].

У Конституції України поняття законності відображено в статті 19 Основного Закону, це поняття є найважливішим для правового порядку в Україні, оскільки в ньому зазначено, що ніхто не може бути примушений робити те, що прямо не встановлено законом. Крім того, органи державної влади та місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише в межах повноважень і відповідно до Конституції та законів України [3].

Соціальна складова легітимності є похідною від іншої форми легітимності. Як наслідок, стаття 1 Конституції України говорить, що Україна є соціальною, демократичною

і правовою державою. Також вже у статті 3 Основного Закону України зазначається про обов'язок держави захищати такі найвищі соціальні цінності, як «життя», «здоров'я», «честь і гідність», «недоторканність» і «безпека» [3].

Як наслідок, важливо розглянути соціальні аспекти нормативності та питання стану добробуту, також важливо визнати особливості та функції держави добробуту.

Соціальна держава – це особливий тип держави, яка є соціально орієнтованою, має розвинену економіку, сприяє розвитку соціальної справедливості. На думку дослідника, соціальна держава, яка активно реалізує масштабну соціальну політику, має значний вплив на реалізацію комплексу соціальних, екологічних і культурних прав людини і громадянина, що узгоджується з конституційним визнанням людини як найвища соціальна цінність у суспільстві [4].

Соціальна функція в широкому розумінні є основним напрямом діяльності держави, ця діяльність спрямована на забезпечення захисту суспільства, безпеки населення, охорони здоров'я та нормального способу життя всього населення, в першу чергу тих, громадянам, які в силу різних факторів та об'єктивних умов не можуть працювати, скільки б їм хотілося, а також з виділенням коштів на навчання, відпочинок, будівництво доріг, житла, транспорту та зв'язку тощо.

Статтю 1 Закону України «Про соціальні послуги» визначено, що «основні соціальні послуги» - це соціальні послуги, надання яких отримувачам соціальних послуг відповідно до цього Закону здійснюють Київська та Севастопольська міські державні адміністрації, районні, районні в районі, у містах Києві та Севастополі державні адміністрації, виконавчі органи міських рад міст обласного значення, а також виконавчі органи сільських, селищних, міських рад об'єднаних територіальних громад, створених відповідно до закону та перспективного плану утворення територій громад та визнано Кабінетом Міністрів України повноважними в установленому законом порядку [5].

Крім того, у пункті 15 статті 1 Закону України «Про соціальні послуги» зазначено, що «складні життєві обставини» - це обставини, що негативно впливають на життя, здоров'я та розвиток особи. Ці обставини виходять за межі здатності особистості подолати їх самостійно. Чинники, які можуть призвести до складних життєвих ситуацій: похилий вік; втрата всієї або часткової рухової функції, пам'яті або нездатність лікувати захворювання; психічні та поведінкові розлади, у тому числі вживання психоактивних речовин; інвалідність; безпритульність; безробіття; низький дохід; порушення поведінки у дітей внаслідок розлучення батьків; ухилення батьків або осіб, які беруть на себе їх батьківські обов'язки; втрата соціальних зв'язків, у тому числі під час перебування в невилітних місцях; жорстоке поводження з дитиною; гендерне насильство; домашнє насилля; причетність до торгівлі людьми [5].

У частині 8 статті 13 надавачі соціальних послуг зобов'язані: забезпечувати інтереси отримувачів їх послуг під час надання послуг; проводити навчання та підвищення кваліфікації надавачів послуг; проводити оцінку потреб людей або сімей у їхніх послугах; взаємодіяти з іншими суб'єктами в системі надання послуг; інформувати громадськість та кожного отримувача своїх послуг про послуги, які вони надають; сприяти одержувачам у вирішенні їх соціально-побутових питань, у тому числі шляхом представництва їхніх інтересів [5].

Наприклад, стаття 10 Конвенції про мінімальні стандарти соціального забезпечення передбачає, що медична допомога включає: у разі захворювання; догляд лікаря загальної практики, в тому числі відвідування на дому; послуга лікаря-спеціаліста в лікарнях або поза лікарнями; надання основних фармацевтичних препаратів лікарем або іншим кваліфікованим лікарем; госпіталізація при необхідності; під час вагітності та пологів та їх наслідки; під час вагітності та пологів та їх наслідки [6].

Натомість у роз'ясненні Уповноваженого Верховної Ради з прав людини щодо тимчасового захисту та статусу біженця йдеться про захоплення України військовими 24 лютого 2022 року внаслідок агресії російських військ проти України, соціальні права громадян ті, хто отримав тимчасовий захист в європейських країнах, включають право навчатися в навчальних закладах на рівні громадян країни, в якій вони перебувають, право на працю, право на житло, право на соціальне забезпечення, право на медичне обслуговування, право на відповідну інформацію щодо тимчасового захисту, можливість отримати статус біженця в майбутньому, можливість у будь-який час повернутися до країни свого громадянства [7].

Замість висновків слід зазначити наступні суттєві аспекти прояву «нормальності»

соціальних послуг як ознаки соціального права на регіональному та національному рівнях:

- нормальність соціального права може бути виражена через обмеження права, але не через його відсутність. Зрештою, в цьому сценарії немає єдиного закону як явища (він не виражений, він не проявляється), тому що в цьому сценарії є правова порожнеча. Якщо в законі є порожнеча, то не можна звинувачувати його в нормативності, як сигналі, бо тоді в ньому відсутні ознаки системності, нормотворчості тощо.

- визначення «соціальні послуги» у Законі України «Про соціальні послуги» є змістовним, оскільки не передає уявлення про сутність чи мету соціальних послуг, а також не стосується предмета забезпечення соціальних прав.

- вітчизняна категоризація складних життєвих обставин на національному рівні має відповідати наданню соціальних послуг щодо конкретного соціального права. Це означає, що метою і змістом соціальної послуги має бути відновлення того чи іншого соціального права. Якщо розглядати «складні життєві обставини» як предмет правовідносин у зобов'язаннях надавачів соціальних послуг згідно зі статтею 13 Закону України «Про соціальні послуги», то стандарт має бути не менш жорстким, ніж конкретні стандарти, які виражають (визначати, регулювати) конкретні соціальні права.

«Складні життєві обставини» в країнах Європейського Союзу не повною мірою відображають вимоги обставин, визначені національним законодавством України, це свідчить про недолік законодавства на міжнародному, регіональному рівнях щодо адаптації України до Вимоги ЄС. При цьому «обставини», які містяться у національному законодавстві, не мають асоціації з іншим галузевим законодавством – цивільним, сімейним, трудовим, кримінальним, виконавчим тощо. Внаслідок цього правове регулювання забезпечення охорони та захисту соціальних прав не враховується.

- відмінність змісту та різновидів надання соціальних послуг у різних країнах ЄС применшує правове значення соціального права як форми регулювання, що відповідає стандартам ЄС.

- ЄС та Україна не вважаються одноставними суспільними правопорядками через різноманіття та плюралізм правових підходів щодо проголошення права нормою. Однак автономія країн ЄС у сфері соціальних послуг моделює їх локальний і глобальний рівень соціальних, незалежних і правових держав.

1. Наливайко, Л. Р. (2005). Поняття та основні ознаки функцій держави. *Правова держава*, 177-190.

2. Заморська Л. І. Нормативність права як соціальна цінність. Актуальні проблеми політики : зб. наук. пр. редкол.: С. В. Ківалов (голов. ред.), Л. І. Кормич (заст. голов. ред.), Ю. П. Аленін [та ін.]; МОНмолодьспорт України; НУ ОЮА. Одеса: Фенікс, 2012. Вип.. 45. С.28-37.

3. Конституція України : (з офіц. тлумаченням Конституц. Суду України). Київ : Ліра, 2006. 96 с.

4. Наливайко, Л. Р. Державний лад України: поняття, система, гарантії (Doctoral dissertation, Харків, 2010).

5. Про соціальні послуги : Закон України від 17.01.2019 р. № 2671-VIII : станом на 27 квіт. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text> (дата звернення: 09.03.2023).

6. Перелік ратифікацій Конвенції N 102 Міжнародної організації праці "Про мінімальні норми соціального забезпечення": Статус Міжнар. орг. пр. від 31.12.2001 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_390#Text (дата звернення: 09.03.2023).

7. Роз'яснення щодо тимчасового захисту та отримання статусу біженця. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини - Головна. URL: https://ombudsman.gov.ua/news_details/rozyasnennya-shchodo-timchasovogo-zahistu-ta-otrimannya-statusu-bizhencya (дата звернення: 09.03.2023).